

SLOVAKIAN ABSTRACTS SLOWAKISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

ANDREA MIDLING & LÁSZLÓ CZIGÁNY (str. 171)

„Stopy reči“: Skúmanie vzťahov duchovných vedúcich v rôznych cirkevných komunitách: V minulom desaťročí sa aj v oblasti akademických disciplín zosilnil záujem o náboženské javy. Pestrofarebnosť náboženských javov požaduje, aby boli pri vedeckom skúmaní náboženstva použité rôzne výskumné metódy. Štúdiá poskytne nahliadnutie do výskumu, ktorý sa zaoberá náboženskými vzťahmi, ktoré odborná literatúra náboženskej psychológie opisuje ako vzťahovú väzbu „majster–žiak“. Tento výskum je založený na rozhovoroch tzv. „semištrukturovaných interview“ (AAI) s duchovnými vedúcimi rôznych náboženských komunít. Procesy vzťahových väzieb v detstve tvoria základ spôsobu, ktorým sa väzba uskutoční vo vzťahoch v dospelom veku. Úroveň spracovania vzťahových skúseností a emocionálna a poznávací schopnosť a schopnosť reakcie jednotlivca sa môžu zhodnotiť na základe jeho jazykových prejavov. Názor stúpecov teórie vzťahovej väzby, podľa ktorého rané vzťahové skúsenosti ovplyvňujú vzťahy dospelých jednotlivcov, inšpiroval odborníkov v 90-ych rokoch, aby skúmali realizáciu vzťahovej väzby pri dospelých. Konštatovali, že štýl vzťahovej väzby dospelých môže byť určený analýzou jazykových prejavov vzťahových skúseností. S cieľom analýzy a operacionalizácie jazykovej štruktúry prejavov týkajúcich sa vzťahovej väzby bola vypracovaná metóda tzv. „semištrukturované interview“ (AAI), ktorého hodnotiacim kontextom, vhodným aj pre náš výskum, je jazyková koherencia. V súlade s určeným cieľom počas vyhodnotenia, na úrovni doslova transkripcie, namiesto obsahu spomenutého príbehu prvotným je koherencia, v ktorej sa objaví vzťahová skúsenosť. Pre vyhodnotenie rozhovorov sme používali relevantné komunikačné pravidlá, tzv. konverzačné maximy, ktoré boli určené anglickým jazykovým filozofom Paulom Griceom. Následkom toho, že počas vykonania a spracovania rozhovorov bola skúmaná iba jedna strana vzťahu „majster – žiak“ (majster), nemohli sme získať úplný obraz o vzťahovej väzbe, ale možno konštatovať bezpodmienečne, že pomocou dvoch uvedených používaných metód (AAI a Griceove konverzačné maximy) môžeme bezprostrednejšie pozorovať vzťahy „majster – žiak“ a ľahšie získať konkrétne informácie týkajúce sa majstra a vzťahovej väzby majstra. Okrem toho, na základe typu vzťahovej väzby môžeme vyvodit' konzekvencie voči charakteru vzťahu „majster – žiak“ a aj spôsobu sprevádzania.

Kľúčové pojmy: náboženská psychológia, interdisciplinarita, vzťah „majster – žiak“, vzťahová väzba, teória vzťahovej väzby, „semištrukturované interview“ (AAI), duchovný vodca, koherencia, Griceove maximy, životopisné rozprávanie

RITA FÓRIS-FERENCZI (str. 201)

Tradícia – ťažké dedičstvo a možný predsudok: situácia vzdelávania a pedagogiky v Rumunsku v období diktatúry: Situácia pedagogiky v období diktatúry v Rumunsku nie je oddeľiteľná od spoločenskej politiky podriadenej hľadiskám straníckej ideológie a politickej úlohy prevychovania spoločnosti v duchu komunizmu. Vzdelávanie malo významnú funkciu v uskutočňovaní tejto komplexnej idey výchovy. V tomto kontexte sa mohol uplatniť iba jediný pedagogický prístup, ukrytý pod politickou maskou, ten, ktorý najvhodnejšie obsluhoval aktuálne záujmy moci. Vzhľadom k týmto skutočnostiam sa štúdia, paralelne k priebežnej exkurzii do stavu vzdelávania, zameria na politiku vzdelávania. Vykoná analýzu vzdelávacích opatrení, ktoré určovali školský systém a jeho štruktúru a obnovili v diktatúre určité typy vzdelávania. Reformy tiež zmenili štruktúru a obsah vyššieho vzdelávania, v rámci ktorého aj postavenie odboru pedagogiky. Podmienkou podradenosti vzdelávania priemyselno-hospodárskemu rozvoju krajiny a výchove mládeže v duchu komunizmu bolo prísne centralizované riadenie systému. Na základe hodnotenia centralizovaného vzdelávania a následkov monopolizácie školského systému podáva štúdia charakteristiky dominantného pedagogického postoja: zmena vzdelávacích komponentov, vytvorenie predbežných osnov, jednoučebnicový systém, prísna selekcia obsahov. Táto vstupná regulácia sa stala dokonalým prostriedkom kontroly učiteľskej práce a tiež určila výklady funkcie učiteľa, ale medzitým dlhodobo likvidovala analytický spôsob myslenia a prirodzené pedagogické myslenie a všeobecným merítkom úspešnosti týchto opatrení bolo len zvládnutie faktických údajov. Pochopenie situácie vzdelávania a pedagogiky v období diktatúry je dôležité preto, že inercia vzniknutá z dedičstva minulého vzdelávacieho systému je významnou prekážkou realizácie reformy vzdelávania v Rumunsku a presiahnutia a obnovy zastaraného pedagogického postoja.

Kľúčové pojmy: pedagogika, Rumunsko, komunizmus, štátny socializmus, diktatúra, história, reflexia minulosti, pomáhajúce povolanie, centralizované vedenie vzdelávania, vzdelávanie založené na poznatkoch

BEÁTA KOTSCHY & ERZSÉBET GOLNHOFER (str. 227)

Smerom k demokracii v maďarskej pedagogike a školskom systéme: Táto štúdia predstaví dve veľké zmeny v oblasti vývoja pedagogiky a vzdelávacieho systému, ku ktorým došlo po druhej svetovej vojne v Maďarsku. Tieto sú nádeje a potlačenie demokratickej obnovy po r. 1945 a snahy v rokoch zmeny systému po r. 1990 v záujme obnovy a rozvoja pluralitnej a demokratickej spoločnosti a systému vzdelávania. Prvá časť štúdie predstaví vplyvy prevzatia moci politickou diktatúrou v oblasti pedagogiky na fungovanie systému vedeckých inštitúcií a odborných časopisov a jednotlivé osudy odborníkov. Opisuje ilúzie povojnových rokov, nádej tvorby demokratickej maďarskej spoločnosti, oživanie rôznych smerov pedagogiky, filozofickej kultúrnej pedagogiky, vlastivednej výchovy, ľudových hnutí a smerov reformnej pedagogiky a nastoľovanie plurality v odbornej literatúre. Štúdia sa ďalej zaoberá následkami prevzatia moci komunistami: vytváraním politicky kontrolovaného systému vedeckých inštitúcií, politizáciou odbornej verejnosti, ovplyvňovaním civilných pedagógov mocenskými záujmami, pričom sa prehliadalo, či názory pedagogických odborníkov sú v protiklade alebo v úzkom súlade so sociálnymi ideami a či si vybrali politický odpor alebo súhlas. Druhá časť štúdie predstaví politické, hospodárske a spoločenské dôvody rozpadu diktatúry a načrtne pozadie rôznych názorov

súvisiacich s vytvorením demokratickej spoločnosti, ideí zdôrazňujúcich kontinuitu, založených na minulosti v Maďarsku, snáh povzbudzujúcich prevzatie príkladov západných demokracií a, nakoniec, ideí dúfajúcich vo svojskú stredoeurópsku dráhu. Následkom týchto troch politicko-spoločenských prístupov sú tri rôzne školské systémy, systémy riadenia vzdelávania, ktoré sú založené na odlišných hodnotových poriadkoch. Tieto odborné rozdiely sa stali prostriedkom straníckych bojov na základe preferencií politických strán, a týmto robia vážne prekážky v realizácii demokratickej zmeny. Záverečná časť štúdie poskytne súhrn potrebných zmien, ktorými sú predovšetkým decentralizácia a demokratizácia systému vzdelávania. Zdôrazňuje rešpektovanie pluralizmu v pedagogike a nový prístup k funkcii školy a pedagóga. Poskytne súhrn aj o výklade pedagogickej slobody a zodpovednosti, o škole otvorenej smerom k spoločnosti a rodičom a o potrebe obnovy školenia učiteľov.

Kľúčové pojmy: pedagogika, Maďarsko, komunizmus, štátny socializmus, diktatúra, história, reflexia minulosti, pomáhajúce povolanie, školský systém, reforma vzdelávania

ŽELJKO BURCAR (str. 243)

Vzdelávanie ako strategický cieľ v neziskovom sektore Chorvátska po páde komunizmu a vojne: Počas posledných 15 rokov vyvinula chorvátska spoločnosť značné úsilie na zlepšenie kvality správy v neziskovom i ziskovom sektore. V neziskovom sektore sa uskutočnilo vzdelávanie a školenie pre vedúcich mimovládnych, cirkevných a dobročinných organizácií, ako aj verejných vzdelávacích a sociálnych inštitúcií. Toto, ako aj rôzne iné neformálne doplnkové školenia, bolo realizované neziskovými organizáciami, okrem iných organizáciou „Otvorená spoločnosť“. Chorvátsko určilo vzdelávanie ako strategický cieľ. Výsledky prieskumu v rámci vzdelávacieho systému potvrdzujú dôležitosť riadenia a správy nie iba v prípade pedagogických inštitúcií, ale aj v systéme sociálnej starostlivosti. Kľúčovým argumentom zmieneného cieľa je, že nedostatočné vzdelanie je jednou z príčin chudoby. Z toho je teda zrejmé, že zabezpečenie kvality riadenia vzdelávacieho systému hrá v rozvojovom programe strategickú úlohu. Pri rozvoji kvality riadenia je potrebné mať na zreteli účinnosť a efektívnosť školského systému. To závisí od účinnosti a užitočnosti systému vzdelávania v zhode so zvýšením kvality správy. Chorvátska charita, v rámci novej misie uskutočnenej v spolupráci s Nemeckou charitou a nemeckou vládou, vytvorila formálny vzdelávací systém pre manažmenty neziskových organizácií s názvom „Riadenie neziskových organizácií a verejných orgánov“. Vzdelávanie je strategickým cieľom Chorvátska. Zo štatistického hľadiska je vzdelávanie súčasťou neziskového sektoru. Vzdelávanie je založené predovšetkým na neziskových štátnych inštitúciách (vzdelávacie inštitúcie a školy), ale odborné školenia poskytujú tak ziskové ako aj neziskové organizácie. Výskumníci boli poverení tým, aby našli odpovede na otvorené otázky školiacich potrieb vedúcich a našli kľúč ku kvalite vo vzdelávacom systéme, ako aj v celom neziskovom sektore.

Kľúčové pojmy: neziskový sektor, mimovládny sektor, verejný sektor, občianska spoločnosť, vzdelávacie inštitúcie, inštitúcie sociálnej starostlivosti, vzdelávanie, kvalita, výskum

BERNADETT KOVÁCS & ANIKÓ KÉZDY (str. 253)

Náboženská viera a syndróm vyhorenia: Cieľom prieskumu bolo odhalenie vzťahu medzi nábožnosťou a syndrómom vyhorenia v profesii ošetrovateliek. V odbornej literatúre sa objavuje stále viac dôkazov o tom, že náboženská viera má pozitívny vplyv na telesné i duševné zdravie. Avšak, napriek tomu, že početné štúdie skúmajú vzájomné vzťahy nábožnosti a duchovného zdravia a aj tematický okruh syndrómu vyhorenia, vzťahy medzi nábožnosťou a syndrómom vyhorenia, podľa našich poznatkov, doteraz neboli skúmané. Naším prvotným cieľom bolo objaviť možné vzťahy medzi týmito dvoma oblasťami vedeckým spôsobom. Vzorkou bola skupina pozostávajúca z 94 ošetrovateliek, ktoré pracovali minimálne 5 rokov v priamom kontakte s chorými. Nábožnosť bola meraná na základe častosti chodenia do kostola, subjektívnej dôležitosti viery a prostredníctvom škály postkritického náboženského presvedčenia (PCBS). Tento posledný dotazník diferencuje 4 postoje k náboženstvu na základe zapojenia alebo vylúčenia transcendencie a na základe symbolických alebo doslovných dimenzií výkladu. Na základe toho sa domnievame, že sme vylúčili súvislosť medzi syndrómom vyhorenia, vekom a dĺžkou praxe v odbore. Oproti tomu, všetky tri merané aspekty nábožnosti ukázali štatisticky významnú negatívnu súvislosť medzi nábožnosťou a syndrómom vyhorenia: štatisticky významná negatívna súvislosť sa našla medzi subjektívnou dôležitosťou náboženskej viery a vyhorením a medzi častosťou chodenia do kostola a syndrómom vyhorenia. Spomedzi postojov k náboženstvu meraných prostredníctvom škály PCBS typy postojov charakterizovaných podľa zapojenia transcendencie boli tiež v negatívnej súvislosti s mierou vyhorenia. Na základe týchto výsledkov teda možno povedať, že náboženská viera v prípade ošetrovateliek môže byť dôležitým ochranným faktorom proti vyhoreniu.

Kľúčové pojmy: náboženská viera, syndróm vyhorenia, pomáhajúce povolania